FIATAL MŰSZAKIAK TUDOMÁNYOS ÜLÉSSZAKA XIX.

Kolozsvár, 2014. március 20–21.

FIZIOLÓGIAI ÉS PSZICHOLÓGIAI JÓLÉT MEGŐRZÉSE 60 ÉV FELETT AZ ÉPÍTETT ÉLETTEREKBEN

THE CONVERSATION OF PHYSIOLOGICAL AND PSYCHOLOGICAL PROSPERITY ABOVE 60 YEARS IN LIVING SPACES

SZÖSZ Klaudia

Pécsi Tudományegyetem, Pollack Mihály Műszaki és Informatikai Kar, Belsőépítészeti- és Környezettervezési Tanszék, H-7624, Magyarország, Pécs, Rókus utca, 2.; Telefon / Fax: +36-72-501-500/23776, szoszkludia@gmail.com

Abstract

My research handle about the aged generation's life in space and time in Hungary, today. My unconcealed aim, to reveal the determining and influencing factors of this period of life, by concentrating primarily of the advantages, and give answers to the emerging problems with the help of architecture and design. The conceive of the claim was during the examination of the life of the aged ones, between the numberless physically tasks to be solved, the spiritual calming down, the balance, the joy of the man is emphasized important. Onto this came an object into existense, what can be the symbol of togetherness and the importance of the conservation family ties. The building environment and the object culture was needed to recognize.

Keywords: living spaces, object culture, old ages

Összefoglalás

Kutatásom elsősorban az idős generáció életével foglalkozik térben és időben a mai Magyarországon. Nem titkolt célom, hogy elsősorban a pozitívumokra koncentrálva felderítsem ezen életszakasz meghatározó és befolyásoló tényezőit, majd értékes építészeti és dizájn válaszokat adjak a felmerülő problémákra. Az idősök életének vizsgálata közben fogalmazódott meg az igény arra, hogy a számtalan fizikailag megoldandó feladatok között az ember lelki megnyugvása és kiegyensúlyozottsága, öröme kiemelten fontos. Erre született meg egy olyan tárgy, ami az összetartozás jelképe lehet, a családi kötelékek fontosságának megőrzéséé. Ehhez szükség volt az épített környezet és tárgykultúra megismerésére. Ez a kutatás leginkább erről szól.

Kulcsszavak: épített környezet, élettér, tárgykultúra, idős korosztály

1. Az idősök helyzete a családban és a közellátásban (részlet)

A 2012-es európai kampányév témája az aktív idősödés és a nemzedékek közötti szolidaritás, valamint a demográfiai idősödés egyre kiterjedtebbé válásával összefüggő kérdések újszerű felvetését és újfajta válaszok, megoldások kidolgozását célozta meg. Az életkor előrehaladása nem a veszteségek halmozódását kellene hogy jelentse, hanem esélyeket az alkalmazkodásra, változásra, esélyeket új örömforrások megtalálására. Cél, hogy olyan individuális és társadalmi részvételi aktivitásnövekedést lehessen elérni, amely széleskörű

lehetőséget kínál munkára, közösségi cselekvésre és a kreativitás kibontakoztatására, ezzel is segítve az idősekről alkotott szemlélet pozitív változását.¹

1. ábra. A 65 évesnél idősebbek aránya Magyarországon és az Unióban, Központi Statisztikai Hivatal adata³

2. Kortárs design időseknek

Még 2011-ben Volker Albus kurátora volt egy kiállításnak az izraeli Holon Design Múzeumban, *New Olds: Design between Tradition and Innovation* címmel, amin 60 izraeli- és nemzetközi dizájnert mutatkozott be. A kiállítás alapjait mindenkinél a tradicionális elemek és szimbólumok alkották, mint a szarvas agancs, a kakukkos óra, egy hagyományos porcelán, barokk tárgyak, vagy akár a közelmúlt történelmét idéző Bauhaus és Memphis elemek. A megmunkálásnál is keveredtek a régi és új technológiák, a kézművesek, mint a szövés, üvegfüzés és fafaragás a rotációs öntéssel vagy a 3D nyomtatással.²

Idősek számára tervezni legtöbbször egészségügyi megfontolásból történik meg, legyen az tárgy-, bútor- vagy tértervezés. Az idősek számának növekedése egyenes arányban növeli az olyan eszközök elszaporodását, amely függetlenségüket és életminőségük javítását tűzte ki célul, figyelembe véve a megváltozott életmódokat és ízlésüket. Keveset foglalkozunk a tervezés során alternatív megoldásokkal, mert „nem éri meg”. Ilyen alternatív útnak gondolom az emocionális tervezést is, mely olyan pszichikai hatással lehet használgóira, amely sokszor többet jelent egy fizikai mozdulatsorozat megkönnyítésénél.

3. Megtalálni az eszközt

A tervezés első fázisa arra koncentrált, hogy mi az a bútor vagy eszköz, ami segíti a kommunikációt vagy interakciót az idősek irányába. A megoldást egy olyan tárgy/bútor jelentheti (a kutatás első szakasza ezzel foglalkozik), ami több személy fogadására képes, hiszen egy kapcsolat csak így jöhet létre. Több generációt szolgáljon ki, egy idős is örömmel használja, mert kényelmes neki, de a család más generációit is kiszolgálja/megszólítja.

Amikor a boldogság jelenlétét kutattam az idős korban, akkor tapasztaltam, hogy ez a generáció mennyire vonzódik a természet közelségéhez. Még a családi házban lakó időseknél is megfigyelhető, hogy kedvező időjárás esetén minél több időt töltenek a szabadban, és nem csak abban az esetben, ha a ház körüli munkáról beszélünk. Az időskori nyugalom megélésének egyik jellemző helye a beltéri fotel mellett a kültérben álló pad használata. Az

idősek körében ráadásul megfigyelhető a szomszédokkal való kapcsolatok erős felértékelődése, ami a nagyon jellemző kép kialakulását eredményezte a falvakban, kialakult az a bizonyos „pletykapad” a házak előtt. Mind a kultúr fontossága miatt, mind azon jellemző miatt, hogy olyan bútor legyen, ami egyszerre több embert tud használni viszonylag hamar megszületett az az elhatározás, hogy a bútor maga egy pad lesz.

Pszichológiai kutatásom alkalmával fogalmazódott meg az igény arra, hogy az időseket a családi kötelékek terén lehetne újrapozicionálni, még akkor is, ha az időseknek nem feltétlenül csak családi kapcsolatokra lenne szükségük, hanem magukra a kapcsolatokra. Régóta ismert tény, hogy az idős/nagyszülő generáció könnyebben létesít kapcsolatot a családban jelenlevő gyerekekkel, mint a saját gyermekével. Nagyobb türelme, és nem utolsósorban több ideje van. A tanítási folyamatok ideálisnak mondhatók a 2 generáció között. A feladat tehát adott volt, megteremteni azt a bútort, mely a család generációi között megteremti a kapcsolatot. Elsősorban az 1. és a 3. generáció között.

2. ábra. Idősek visszakapcsolása a családba

4. Tervezés

Hol, hogyan, mikor jöhet létre a kapcsolat:

- Véleményem szerint ez a kapcsolat leginkább családi környezetben, otthon történhet meg;
- Fontosnak gondolom, hogy a bútor megjelenésében sugározza azt, hogy egy kapcsolat létrehozására hivatott. A forma kell magában hordozza és közvetítse ezt az információt;
- Családi összejövetelek alkalmával kerülhet sor egy-egy olyan meghitt pillanat megteremtésére, amikor a nagyszülők átadhatják a tapasztalatukat/történetüket az unokáknak.

Kutatásom során vizsgáltam a nagyszüleim tárgyait, mert sokat elárul a mindennapi életükről, hogy milyen tárgyakkal veszik körbe magukat, mik fontosak a számukra. A tervezésem elején egy népi bútort vettem alapul, a lócát, melynek átértelmezésével egy olyan hangulatú tárgy jöhetett volna létre, amely már pusztán jelenlétével fel tudja hívni a figyelmet arra, hogy több minőségi időt töltsünk a családjunkban lévő nagyszülői generációval.

Később az ergonómia és a kortárs kívánalmaknak való megfeleltetés miatt elveszett ez a jelleg, de ez szükséges volt ahhoz, hogy a mai kívánalmaknak megfeleljen, hogy a generációk együttes időtöltését szolgálja ki.

Szempontok:

- Megfelelő testhelyzet megtalálása, egymás felé fordulás, háttámasz;
- Idős ember helyének kihangsúlyozása, háttámla, kéztámasz;
- Gyermekek helyének megtalálása, kincsesfiók;
- Lábak szimbolikus jelentése;
- Antropometria, ergonómia

3. ábra. Tervezés jelenlegi állapota

5. Következtetések / Összefoglaló

A kutatás egy nagyobb volumenű kutatás része, melyben nemcsak a tárgyakkal, de az idősök épített környezetével is foglalkozom. Jelenleg ez a tárgy is bemutatás előtt áll, tesztelése még csak egy nagyon szűk környezetben valósult meg. Az idősök társadalmi helyzetének változásai is folyamatosan új kihívásokkal állít szembe. A végső cél elérésében azonban ez a kutatás is mérföldkö lehet, mely felhívja a figyelmet a nagyszüleinkre, kiemelve az értékeket amiket képviselnek, és valamelyest rámutat arra az elpazarolt időre, amit haszontalanul és tartamok nélkül töltünk el velük.

Irodalom

- [1] *A tevékeny időskor és a nemzedékek közötti szolidaritás európai évének Magyarországi Programja*, <http://europa.eu/ey2012/ey2012.jsp?langld=hu>, 2013.02.28.
- [2] *New Olds: Design between Tradition and Innovation*, Holon Design Múzeum, Israel, <http://design-milk.com/new-olds-design-between-tradition-and-innovation/>, 2013.05.21.
- [3] *Időskorúak Magyarországon*, <http://mek.oszk.hu/11000/11085/11085.pdf>, 2013.03.14.